

**แนวทางพัฒนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์
มาใช้กับผู้กระทำผิดในประเทศไทย**
**Development Approach of Electronic Monitoring System
for Offenders in Thailand**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล¹
Assistant Professor Piyaporn Tunneekul, Ph.D.²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ การศึกษารูปแบบของระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย และหาแนวทางพัฒนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่ต่างประเทศใช้อยู่ในปัจจุบันจะใช้กับการกระทำผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่มาก และเป็นการกระทำผิดครั้งแรก หรือใช้กับผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษจำคุกมาระยะหนึ่งแล้วและได้รับการพักการลงโทษ ระบบเทคโนโลยี มี 2 ระบบ คือ ระบบวิทยุคลื่นสั้น (RF) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) ผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่คือ ผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมโครงการ แต่ละประเทศมีระยะเวลาที่ควบคุมตัวไม่เท่ากัน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบคือ กระทรวงยุติธรรม โดยบริหารผ่านกรมคุมประพฤติ บางประเทศตั้งศูนย์ควบคุมเพื่อให้ทำหน้าที่ควบคุมโดยเฉพาะ

ปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย ได้แก่ กฎหมายไม่ชัดเจนและครอบคลุมในทุกหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เกี่ยวกับระบบและการนำอุปกรณ์ควบคุมตัว

¹ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² Lecture at Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

E-mail : piyaporn7230@gmail.com

อิเล็กทรอนิกส์มาใช้และมีทัศนคติในทางลบรวมถึงการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ระบบสัญญาณไม่เสถียร อุปกรณ์ไม่คงทน มีขนาดใหญ่และหนัก เงื่อนไขที่ระบุให้ปฏิบัติไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และอาชีพของผู้สวมใส่ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม ผู้สวมใส่อุปกรณ์รู้สึกว่าการจ้องมอง สูญเสียความเป็นส่วนตัว มีผลกระทบด้านการใช้ชีวิตคู่ และรู้สึกอับอาย

แนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ได้แก่ ออกกฎหมายมารองรับการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำผิดให้ครอบคลุมในทุกหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม ให้นำมาใช้ได้ทั้งก่อนมีคำพิพากษาหรือในระหว่างพิจารณาตัดสินและหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว ไม่ควรเจาะจงประเภทของคดี จัดเงื่อนไขให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม ควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาต่างหากเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ พัฒนาอุปกรณ์ให้ทันสมัย คงทน เหมาะกับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ควรมีการเชื่อมต่อระบบสัญญาณกับหน่วยงานอื่น ให้ผู้กระทำผิดเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเว้นแต่มีฐานะยากจน ควรให้รัฐเป็นผู้จ่ายให้

ข้อเสนอแนะ ใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับคำพิพากษา วัตถุประสงค์ในการใช้ต้องมีความชัดเจน และต้องสัมพันธ์กับชนิดของคดีหรือระดับความเสี่ยง ประชาสัมพันธ์ระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ใช้อุปกรณ์ควบคู่กับมาตรการอื่น จัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ทดสอบระบบอย่างสม่ำเสมอ ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สวมใส่และความปลอดภัยของชุมชนควบคู่ไปกับการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ควรมีการประเมินผลก่อนใช้ ขณะใช้ และหลังจากใช้แล้ว

คำสำคัญ : อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์, ผู้กระทำผิด, กฎหมาย

Abstract

The purpose of this research are to study the pattern of electronic monitoring system (EM) that used in Thailand and other countries, the implementation problems of EM in Thailand and to search for the

appropriate implementation of EM to the Thai context. This research is the qualitative research. The result of the study found that the pattern of EM currently used overseas, mainly used against with the offenders whose term of imprisonment are not very long and for first time of offense or apply to the offenders who have been an parole. There are two systems of technology commonly used; radio frequency (RF) and global positioning satellite (GPS). The offenders who participate in this project are most responsibly for costs. Each country has a different period of time using EM. Probation Department is responsible for enforcing and controlling electronic devices under the management of the Ministry of Justice. However, some countries set up independent EM to control.

The problems of the adoption of EM in Thailand are that there are unclear laws and the laws have not been enforce seriously. Beside shortage of officials, related officials have negative attitude and lack of knowledge on EM. The signal is unstable. The equipment is non-durable, large and heavy. Moreover, using EM are not suitable for offenders' life and career especially in agriculture. The offenders have been stared all the time, loss of privacy, negative married life and feel ashamed.

The approach to appropriately implement of EM to the Thai context are to have legal support for every agencies' operation and to before or during the trial and post sentencing. It should be applied for all cases depend on the circumstance of the individual offences and reasonable period for the used of EM. It should be set up a separate Department to supervise and increase staff. The devices should be adjusted to suitable to agricultural society, durable and modern. The alarm system should be

connected with other agencies. If offenders are poor, the state shall pay for them, and vice versa.

Recommendations are that EM should be used for some suitable cases. The purpose must be clear and related to the type of case or the level of risk. In addition, the EM should be implement with other measures. In order to publicize EM to the public, websites about the EM should be set up with the support from various agencies. It should regularly check the integrity of the device and the system should be tested regularly. It should have an evaluation of the affect of the wearer's health and safety of the community as well as their couple with regard to human rights. An evaluation should be applied prior to use, during and after the use of EM.

Keywords : Electronic Monitoring, Offender, Law

บทนำ

จากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ โดยประเทศไทยประสบปัญหามีจำนวนผู้ต้องขังเกินกว่าหลักสากลมากถึง 4 เท่า (กระทรวงยุติธรรม, ม.ป.ป.) จากข้อมูลพบว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวในหลายๆ ประเทศได้นำเครื่องมือที่เรียกว่า EM หรือ “Electronic Monitoring” มาใช้แทนการคุมขังในเรือนจำแล้ว

จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้ผลักดันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกำหนดวิธีการหรือสถานที่ในการขังหรือจำคุกนอกเรือนจำให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ต้องขัง ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 และ 89/2 ออกมาบังคับใช้ ทำให้กระทรวงยุติธรรมออกประกาศกฎกระทรวงยุติธรรมเรื่อง “กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. 2556” ซึ่งกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่ง

ให้จำคุกโดยวิธีการอื่นนอกเหนือจากส่งตัวเข้าเรือนจำ ด้วยการจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ต้องโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องคำนึงถึงเหตุจำเป็น คือ เป็นผู้ซึ่งต้องจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก หรือมีความจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดามารดา สามี ภริยา หรือบุตร ซึ่งพึ่งตนเองมิได้และขาดผู้อุปการะ หรือเจ็บป่วยและต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง หรือมีเหตุควรได้รับการดูแลการบังคับให้จำคุกด้วยเหตุอื่นๆ

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2558 มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ในราชกิจจานุเบกษา ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 108 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น”

มาตรา 117 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามมาตรา 108 วรรคสามกับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใดให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี”

จากการดำเนินการออกกฎหมายต่างๆ ข้างต้นประกอบกับงานวิจัยโครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดของ ผศ.ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ และยินดีให้นำมาใช้ แต่ต้องประยุกต์อุปกรณ์ให้เข้ากับเข้ากับสังคมไทย ต่อมาจึงได้มีการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย ซึ่งกรมคุมประพฤติมีความต้องการนำมาใช้กับ

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก่อนและต่อมาได้ขยายไปยังคดีประเภทอื่นๆ ปัจจุบันมีผู้ที่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุมแทนการคุมขังแล้วจำนวน 39 ราย แบ่งเป็นกรณีศาลมีคำสั่งใช้จำนวน 2 ราย ส่วนที่เหลืออีก 37 ราย เป็นกรณีการพักโทษและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ปัจจุบัน มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นเครื่องมือแทนการคุมขัง ซึ่งศาลแขวงพระนครเหนือ เป็นหน่วยงานนำร่องในการใช้แทนการคุมขังในคดีขบชียานพาหนะในขณะมีเมา ซึ่งผลการทดลองปรากฏว่า ผู้ต้องโทษรายแรกได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งศาลห้ามออกจากเคสสถานตั้งแต่วันที่ 22.00-04.00 น. ค่อนข้างเคร่งครัด แต่จากการทดลองใช้ ปรากฏปัญหาสัญญาณแจ้งเตือนไปยังศูนย์ควบคุมฯ และโทรศัพท์มือถือของเจ้าหน้าที่ เมื่อสอบถามผู้ถูกควบคุมระบุว่าไม่ได้ทำผิดเงื่อนไข เจ้าหน้าที่คาดว่าอาจเกิดจากความบกพร่องของสัญญาณในช่วงดังกล่าว นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐที่จะเข้ามาดูแลรับผิดชอบในเรื่องนี้ยังไม่สามารถชี้ชัดได้แน่นอนว่าจะเป็นหน่วยงานใด ประกอบกับประเภทของคดีที่ควรนำมาใช้ควรเป็นคดีประเภทใด จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า เมื่อมีการนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้กับผู้ต้องขังหรือผู้กระทำผิดบางประเภทแล้ว มีปัญหาและอุปสรรคในการนำมาใช้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและค้นหาแนวทางการพัฒนาระบบการควบคุมตัวผู้กระทำผิดความผิดด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (EM- Electronic Monitoring) มาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย
3. เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษและวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ได้แก่

1.1 เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (retribution) การแก้แค้นทดแทนมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับการโต้ตอบอย่างสาสมกับสิ่งที่ได้กระทำความผิดไป เช่น ผู้ที่ฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ก็สมควรจะได้รับโทษให้ตายตกไปตามกัน (ณัฐรัฐวัฒน์, ม.ป.ป.)

1.2 เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด (deterrence) การลงโทษจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป เรียกว่า “การป้องกันยับยั้งเฉพาะ” และเพื่อเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะหากกระทำตามจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน เรียกว่า “การป้องกันยับยั้งทั่วไป” (นัทธี, ม.ป.ป.)

1.3 เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (incapacitation) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันอาชญากรรม ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีก ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ การจำคุก (นัทธี, ม.ป.ป.)

1.4 เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (rehabilitation) การแก้ไขผู้กระทำความผิด เป็นสิ่งที่นำมาใช้ในงานราชทัณฑ์แนวใหม่ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขตามความเหมาะสมของผู้กระทำความผิดแต่ละคนแล้ว จะเป็นการป้องกันอาชญากรรมแบบยั่งยืน (นัทธี, ม.ป.ป.)

1.5 การลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (prevention of crime) เป็นการป้องกันให้ชุมชนหรือสังคมมีความปลอดภัยจากอาชญากรรม และผู้กระทำความผิดไม่กลับมาทำผิดซ้ำอีก ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมให้ได้ผลต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน (อัจริยา, 2555)

2. แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (สุนนทิพย์ และ วุฒิตยา, 2550)

2.1 การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นมาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนมาตรการการจำคุกไว้ในเรือนจำ ซึ่ง

สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในขั้นก่อนพิจารณาคดีและหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว โดยในขั้นก่อนพิจารณาคดีมักอยู่ในรูปแบบของการให้ประกันตัว ส่วนขั้นหลังพิพากษาแล้ว เช่น การรอการกำหนดโทษ การพักการลงโทษ ซึ่งจัดเป็นการได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข โดยอาจให้มีการคุมประพฤติร่วมด้วย หรือการให้รับใช้สังคม โดยวิธีการนี้ได้รับการยอมรับและมีการปฏิบัติอยู่ในระบบราชทัณฑ์ทั่วโลก เหตุผลที่เป็นที่นิยมใช้ คือ ลดผลกระทบในทางลบต่อผู้ถูกจองจำ ลดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ ประหยัดงบประมาณรัฐและค่าใช้จ่ายของผู้กระทำผิดและญาติ

2.2 รูปแบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นการเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดมาสู่การปฏิบัติในชุมชนมีอยู่หลายระดับ ดังนี้ ระดับที่หนึ่ง การเลี้ยงหรือเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ระดับที่สอง กรณีผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว โดยการใช้มาตรการเลี้ยงการจำคุก เช่น การปล่อยตัวชั่วคราว และระดับที่สาม กรณีผู้กระทำผิดได้รับโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว แต่ได้รับการผ่อนปรนให้ออกมาภายนอกเรือนจำ หรือปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไข

3. หลักการเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิด ได้แก่

3.1 หลักการของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) องค์การสหประชาชาติเห็นว่า ผู้กระทำความผิดบางรายสามารถปล่อยให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีความเชื่อมั่นว่าการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิดเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน และเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ซึ่งมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล (pre-trial stage) 2) การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในขั้นพิจารณาคดีในศาลและการลงโทษ (trial and sentencing stage) และ 3) การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ (post sentencing stage) (ซีต้า, 2553)

3.2 การเฝ้าระวังด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์และกฎหมายระหว่างประเทศ ในกฎบัตรแห่งกรุงโตเกียว ข้อ 2.4 ระบุว่า การพัฒนากฎหมายใหม่เกี่ยวกับการลงโทษด้วยการเลี้ยงโทษจำคุก ควรได้รับการพัฒนาและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ จากกฎนี้ ทำให้เกิดการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกในการไม่ลงโทษจำคุก เช่น การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิด และยังปรากฏใน The United Nation Minimum Standard Rules on Non-custodial Measure ได้เน้นย้ำเรื่อง สิทธิส่วนตัวของผู้กระทำผิดและครอบครัวตามข้อ 3.11 เป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาการเฝ้าระวังและการควบคุมแบบใหม่ การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดและการควบคุมตัวในที่อยู่อาศัย จะต้องมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ต้องใช้เทคโนโลยีในการควบคุมตัวตามความจำเป็นและเหมาะสมโดยจะต้องไม่ล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป (UNODC, 2013)

4. ความหมายของอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ (electronic monitoring) หมายถึง อุปกรณ์ในการควบคุมผู้กระทำผิด ซึ่งประกอบด้วยตัวอุปกรณ์ส่งสัญญาณ (transmitter device) ซึ่งโดยส่วนใหญ่ จะนิยมใช้ติดตัวผู้กระทำผิดมีลักษณะคล้ายนาฬิกาข้อมือ หรือสายหนังรัดข้อมือข้อเท้า ตัวอุปกรณ์รับสัญญาณ (receiver unit) และศูนย์ควบคุมกลาง (monitoring center) ซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมและสอดส่องตัวผู้กระทำผิดให้อยู่ภายในสถานที่และเวลาที่กำหนด

5. การใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

การใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัวผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ก่อนมีคำพิพากษา (presentence) มักใช้กับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือปล่อยตัวโดยมีข้อตกลง 2) ทางเลือกในการลงโทษ หรือ การใช้แทนการจำคุก (alternatives to imprisonment) และ 3) การใช้ภายหลังจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง (post-prison) (Bottos, 2007)

6. เหตุผลของการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

การใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ มีเหตุผลคือ 1) การใช้เพื่อการควบคุม (detention) 2) การใช้เพื่อเป็นการจำกัด (restriction) และ 3) การใช้เพื่อการสังเกตเฝ้าระวัง (surveillance) (Black and Russell, 2003)

7. ระบบที่นำมาใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

ระบบที่นำมาใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มีอยู่ 2 ระบบใหญ่ๆ คือ

7.1 ระบบการตรวจสอบ (passive system) คือ ระบบที่ผู้กระทำผิดจะถูกจำกัดอยู่ในบริเวณที่กำหนดโดยมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมอยู่ที่หน่วยควบคุมกลาง ผู้กระทำผิดที่ถูกควบคุมจะสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ข้อมือโดยเจ้าหน้าที่จะโทรศัพท์ไปหาตามเวลาที่เจ้าหน้าที่เห็นควรหรืออาจใช้วิธีการสุมแบบอัตโนมัติเพื่อให้แน่ใจว่าผู้กระทำผิดจะยังอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด

7.2 ระบบเชิงรุก (active system) คือ ระบบที่ผู้กระทำผิดที่ถูกควบคุมจะสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ข้อมือหรือข้อมือ โดยจะมีการกำหนดโปรแกรมไว้ระหว่างตัวอุปกรณ์กับหน่วยควบคุม โปรแกรมจะระบุเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งหากผู้สวมใส่อุปกรณ์ฝ่าฝืนเงื่อนไข ตัวอุปกรณ์จะส่งสัญญาณเตือนไปยังศูนย์ควบคุมทันที (Black and Russell, 2003)

8. ประเภทของสัญญาณที่นำมาใช้กับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

มีการใช้สัญญาณอยู่ 2 รูปแบบ คือ

8.1 การส่งสัญญาณแบบวิทยุคลื่นสั้น (radio frequency – RF) ใช้ติดตามตัวผู้ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ในระยะทางที่แน่นอน โดยติดตั้งเครื่องกระจายสัญญาณที่ที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิดทำให้ทราบความเคลื่อนไหวทราบเท่าที่ผู้กระทำผิดยังอยู่บริเวณเครื่องรับสัญญาณซึ่งข้อมูลจะถูกส่งไปยังศูนย์เฝ้าติดตามผ่านทางโทรศัพท์บ้านหรือระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่

8.2 การส่งสัญญาณด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System –GPS) เป็นระบบบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลกโดยอาศัยการคำนวณพิกัดจากดาวเทียมระบุตำแหน่ง ทำให้สามารถชี้บอกตำแหน่งได้ทุกแห่งบนโลกตลอดเวลา

24 ชั่วโมง เฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลบนพื้นผิวโลกทั้งในบ้านและนอกบ้าน ยกเว้นบริเวณใต้ดิน การใช้ระบบนี้ต้องมีการใส่ tag และสายรัดที่ข้อเท้า (Roman et al., 2012)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เพื่อตอบประเด็นคำถามการวิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documents) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (indebt interview) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เจ้าพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ นักวิชาการ ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการระบวนการยุติธรรมอย่างน้อย 2 ปี โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยเทคนิคการคัดเลือกตัวอย่างก้อนหิมะ (snowball sampling) และกลุ่มผู้กระทำความผิด ประกอบด้วยผู้กระทำความผิดที่กำลังใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือผู้กระทำความผิดที่เคยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 38 คน และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เจ้าพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และนักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้คัดเลือกไว้แบบเจาะจงที่มีประสบการณ์ สามารถให้ความรู้ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์และยินดีถ่ายทอดข้อมูล รวม 20 คน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบของระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านประเภทของคดีที่เหมาะสมต่อการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

คดีที่เหมาะสมต่อการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะใช้กับการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่นานนัก และมักเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก หรือใช้กับผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกมาระยะหนึ่งแล้วและได้รับการพักการลงโทษ นอกจากนี้ นำมาใช้หลังจากมีคำพิพากษาแล้ว บางประเทศยังนำมาใช้ในระหว่างพิจารณาคดีด้วย กล่าวคือ ใช้กับผู้ได้รับการประกันตัวในระหว่างพิจารณาคดี และบางประเทศนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวีเดน เยอรมนี สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ส่วนประเทศไทยนั้น เพิ่งเริ่มนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนแต่ยังไม่มากนัก

2. ด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และระบบที่นำมาใช้ในการควบคุมตัว

ประเทศที่มีการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มานาน จะมีวิวัฒนาการของอุปกรณ์อย่างชัดเจน และพัฒนาเทคโนโลยีไปหลายรูปแบบ มีใช้เป็นรูปแบบของสายรัดข้อมือหรือข้อเท้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีอุปกรณ์เสริมอื่นๆ ที่ช่วยในการควบคุมได้ดีขึ้น และสามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกควบคุมได้ เช่น อุปกรณ์ตรวจสอบการเสพสิ่งมีเนืมาระยะไกล หรือ การควบคุมด้วยระบบกราฟเสียง โดยจะเป็นว่าเป็นการนำเทคโนโลยีทางชีวภาพมาผสมผสาน

ส่วนระบบเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้น มีใช้กันทั่วไปอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบวิทยุคลื่นสั้น (RF) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) บางประเทศเลือกใช้เพียงระบบใดระบบหนึ่ง แต่บางประเทศใช้ทั้งสองระบบควบคู่กันไปแล้วแต่ประเภทของคดีและความเข้มข้นในการควบคุม

3. ด้านกฎหมาย

ทุกประเทศที่นำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้นั้น การลงโทษจำคุก โดยใช้ควบคู่กับการคุมประพฤติ จะมีกฎหมายออกมารองรับแทบทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่จะ

ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือบางประเทศจะบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ สวีเดน ในขณะที่ประเทศไทยมีกฎหมายออกมารองรับการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิดโดยตรง ปรากฏในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 มาตรา 108 วรรคสาม และมาตรา 117 วรรคสอง แต่ยังไม่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

4. ด้านค่าใช้จ่าย

ประเทศทางแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา ผู้ที่รับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายคือผู้กระทำความผิดที่เข้าร่วมโครงการ โดยค่าใช้จ่ายมีทั้งรายเดือนและรายวัน และค่าใช้จ่ายมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศสอังกฤษค่าใช้จ่ายจะรวมค่าอุปกรณ์ ค่าติดตั้งและติดตาม ประเทศฟินแลนด์คิดเฉพาะค่าอุปกรณ์ ประเทศสวีเดน สวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร คิดเฉพาะค่าอุปกรณ์และติดตั้ง เป็นต้น

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละมลรัฐ แต่ส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดที่เข้าร่วมโครงการจะเป็นผู้จ่าย ค่าใช้จ่ายแตกต่างกันไปตามโปรแกรมที่กำหนด เช่น นอกจากให้ติดอุปกรณ์แล้ว ยังต้องมีการตรวจปัสสาวะเพิ่ม ค่าใช้จ่ายก็จะเพิ่มตามไปด้วย หรือบางมลรัฐ รัฐอาจเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ เช่น มลรัฐมิซซูรี ศาลอาจยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ โดยให้รัฐจ่ายแทน ถ้ารัฐไม่ยินยอมจ่ายให้ ศาลอาจยกเลิกคำสั่งให้ควบคุมตัวในที่อยู่อาศัยด้วยการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ได้

ส่วนประเทศทางแถบเอเชียนั้น เพิ่งมีการนำระบบการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่นาน ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ รัฐจึงเป็นผู้รับผิดชอบ เช่น ไต้หวัน สิงคโปร์ รวมถึงประเทศไทยด้วย

5. ด้านระยะเวลาในการควบคุม

ระยะเวลาในการควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ แต่ละประเทศมีระยะเวลาที่ควบคุมตัวไม่เท่ากัน แต่ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยระยะเวลาที่ควบคุมตัวน้อยที่สุด คือ 7 วัน ซึ่งระยะเวลาในการควบคุมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้สวมใส่และลักษณะของการกระทำความผิด โดยพิจารณาตามความเหมาะสม

6. ด้านหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลและควบคุมการบังคับใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกระทรวงยุติธรรม ผ่านกรมคุมประพฤติ แต่มีบางประเทศที่ตั้งศูนย์ควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาเพื่อให้ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ เช่น ประเทศเบลเยียม หรือบางประเทศจะทำงานร่วมกันกับกรมราชทัณฑ์ เช่น ประเทศแคนาดา แต่ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ จะว่าจ้างให้บริษัทเอกชนเข้ามาดูแลด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้บริการซ่อมแซม บำรุงรักษา เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ให้บริษัท ซัมซุง เป็นผู้ดูแลระบบ ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้บริษัท 3M เป็นผู้ดูแล ประเทศอังกฤษให้บริษัท G4S และ Serco เป็นผู้ดูแล แม้กระทั่งประเทศไทย การดูแล บริหารจัดการเกี่ยวกับเทคโนโลยีและอุปกรณ์อยู่ภายใต้การดูแลของบริษัท สามารถ คอมเทค จำกัด

7. กรณีฝ่าฝืนเงื่อนไข

กรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขในการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศส่วนใหญ่จะมีบทลงโทษด้วยการให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมกลับเข้าสู่สถานที่คุมขังหรือเรือนจำดั้งเดิมเพื่อรับโทษต่อจนกว่าจะพ้นโทษ กรณีที่มีการทำลายอุปกรณ์ ผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะต้องจ่ายค่าเสียหายอันเกิดจากการนั้นด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย พบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้

1.ปัญหาด้านกฎหมาย

1.1 แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้โดยตรงก็ตาม แต่กฎหมายที่รองรับการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้แทนการจำคุกนั้นยังไม่ชัดเจนและครอบคลุมในทุกหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำผิด เพียงแต่บัญญัติให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวได้แต่ไม่ได้ระบุถึงประเภทของคดี ระยะเวลา หรือแม้แต่เงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และยัง

ไม่มีการนำมาใช้บังคับอย่างจริงจัง อีกทั้งยังมีปัญหาในประเด็นของการดำเนินการตามกฎหมาย

1.2 ประเพณีของคดีที่ควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้สืบเนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังขาดความชัดเจนในประเด็นนี้ ทำให้เกิดปัญหาว่า การกระทำความผิดประเภทใดจึงจะเหมาะสมต่อการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ทำให้ในปัจจุบัน มีการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ติดยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสามารถสั่งให้ใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์แทนการส่งไปบำบัดได้โดยผ่านคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่การสั่งใช้กับคดียาเสพติดนั้น กลุ่มตัวอย่างในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่ค่อยเห็นด้วย เนื่องจากเป็นคดีที่ควบคุมยาก ผู้สวมใส่อุปกรณ์สามารถหลบหลีกเงื่อนไขได้ด้วยวิธีการต่างๆ ส่วนการสั่งใช้กับผู้กระทำความผิดโดยศาลเป็นผู้สั่งนั้น ยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อยและมักเป็นคดีที่โทษเล็กน้อย กระจัดกระจายแล้วแต่ศาลเห็นสมควร โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้น ยังใช้เป็นจำนวนน้อยมาก

ดังนั้น การกำหนดประเภทของคดีว่า คดีประเภทใดควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้โดยเฉพาะเจาะจงจึงเป็นเรื่องยาก เพราะแต่ละคดีมีลักษณะเบื้องหลังในการกระทำความผิดที่ไม่เหมือนกัน จำเป็นต้องอาศัยการสืบเสาะเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคดีในคดีบางประเภท นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในเรื่องของสิทธิมนุษยชนว่าการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิดนั้นจะขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่

2. ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน

2.1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีปัญหาดังนี้

1) การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย เพิ่งเริ่มใช้ในปี พ.ศ.2557 ซึ่งยังจัดว่าเป็นเรื่องใหม่มาก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เนื่องจากรัฐไม่ได้จัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคน แต่อบรมเพียงแค่บางคนซึ่งไม่สามารถนำกลับมาถ่ายทอดได้

2) เจ้าหน้าที่ที่มีทัศนคติเกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ในทางลบ โดยเห็นว่าเป็นการเพิ่มงาน เนื่องจากภาระหน้าที่เดิมที่มีอยู่นั้นมีมากอยู่แล้ว

3) การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องเฝ้าดูแลตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เหนื่อยล้า เจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นงานที่ไม่สามารถทำให้ตนเองพัฒนาไปได้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและต้องเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ใหม่ซึ่งขาดความชำนาญและต้องใช้เวลาในการฝึกฝนใหม่ งานควบคุมระบบอาจติดขัดหรือเกิดความผิดพลาดได้

2.2 หน่วยงานที่กำกับดูแล ในปัจจุบัน กรมคุมประพฤติรับหน้าที่ในการดูแลการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิด แต่เป็นเพียงการรับมาดูแลในเบื้องต้น ยังคงมีความจำเป็นต้องหาหน่วยงานที่สามารถเข้ามารับเป็นเจ้าภาพดูแลการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดโดยตรง แต่ปัญหาคือ ยังไม่สามารถกล่าวได้อย่างเต็มที่ว่า การดูแลเรื่องนี้จะต้องให้หน่วยงานใดเข้ามาทำหน้าที่กำกับดูแล

3. ปัญหาด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์

3.1 ด้านระบบเทคโนโลยี ระบบเทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ บางครั้งการฝ่าฝืนโปรแกรมหรือเงื่อนไขการควบคุมโดยใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มิได้เกิดจากผู้สวมใส่อุปกรณ์ แต่เกิดจากความผิดพลาดทางเทคนิค ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่ม พบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบ ดังนี้

1) หากสภาพอากาศปิด ท้องฟ้ามีเมฆฝนปกคลุมมาก จะทำให้สัญญาณขาดหายไปในช่วง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการตรวจสอบ

2) ระบบสัญญาณที่ใช้ในปัจจุบัน หากตัวเครื่องอยู่ห่างไกลจากตัวส่งสัญญาณมากไป ตัวเครื่องยังสามารถรับสัญญาณได้อยู่แต่สัญญาณจะเข้ามาหรือในบางครั้งผู้สวมใส่เข้าไปอยู่ในจุดอับสัญญาณ

3) เทคโนโลยีไม่เสถียร มักส่งสัญญาณเตือนผิดๆ บ่อยครั้ง เกิดความผิดพลาดทางเทคนิค ซึ่งเรียกว่า “สัญญาณกระโดด”

4) สัญญาณมีความไวมากเกินไป โดยจะมีการเตือนบ่อยครั้งมากโดยการเตือนนั้นไม่ได้เกิดจากการละเมิดเงื่อนไข เช่น ผู้สวมใส่นั่งทับอุปกรณ์ ปุ่มที่ตัวเครื่องถูกกดทับในระหว่างนอนหลับ เป็นต้น ทำให้สัญญาณเตือนขึ้นมาเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สร้างความรำคาญใจให้แก่เจ้าพนักงาน

3.2 ด้านอุปกรณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวอุปกรณ์ที่พบเจออยู่บ่อยๆ ได้แก่

1) ความคงทนของอุปกรณ์ พบว่ามีปัญหาตรงกัน คือ อุปกรณ์มีปัญหาการสร้างความรำคาญให้แก่ผู้สวมใส่ เช่น อุปกรณ์แน่นไม่ได้อากาศ หากแน่น อุปกรณ์จะขัด ไม่แข็งแรง สายรัดและสายชาร์ตเปราะ แตกหักง่าย ขอบของอุปกรณ์มักหลุดอยู่บ่อยครั้ง ชาร์ตไฟไม่เข้า แบตเตอรี่หมดเร็ว การชาร์ตแบตเตอรี่ที่ใช้เวลานานเกินไป เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้อุปกรณ์เกิดความกังวล เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะส่งสัญญาณเตือนไปยังเจ้าหน้าที่ ผู้ใช้อุปกรณ์เกรงว่าเจ้าหน้าที่จะเข้าใจผิดว่าผู้ใช้อุปกรณ์กำลังละเมิดเงื่อนไขแล้วจะมีความผิด

2) ลักษณะของอุปกรณ์ อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มีขนาดใหญ่ เทอะทะ มีน้ำหนักมากเกินไป ไม่เหมาะกับคนรูปร่างเล็ก เนื่องจากสวมใส่ไม่พอดีกับข้อเท้า

4. ปัญหาการนำมาใช้

4.1 การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดในประเทศไทย พบว่ามีระยะเวลาในการใช้ควบคุมเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1 สัปดาห์ – 3 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องอยู่ในเรือนจำโดยการให้อากาศเท่านั้น ดังนั้น หากจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้จะต้องใช้ควบคู่กับเงื่อนไขอื่นๆ และมีระยะเวลาที่เหมาะสม

4.2 การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้จะต้องมีการประสานงานกันระหว่างกรมคุมประพฤติและศาล แต่ในทางปฏิบัตินั้น พบว่า เมื่อศาลสั่งใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ศาลจะปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุมประพฤติ โดยศาลไม่ได้มีการประเมินหรือสอบถามความคืบหน้าใดๆ และยังขาดการทำ

ความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจควรต้องให้ความร่วมมือในด้านใดบ้าง ซึ่งถ้าหากมีการประสานงานกันได้ จะทำให้การใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้อุปกรณ์

5.1 เจื่อนไขที่ระบุให้ผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้สวมใส่ จากการที่เจื่อนไขไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง ทำให้เกิดสัญญาณเตือนว่าผู้กระทำความผิดที่ใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ทำการละเมิดเจื่อนไขอยู่บ่อยครั้ง เช่น ห้ามออกจากที่อยู่อาศัย แต่เนื่องจากห้องส้วมอยู่ต่างหากจากตัวบ้าน ทำให้เกิดสัญญาณเตือนว่าออกนอกที่อยู่อาศัย เป็นต้น

เจื่อนไขบางประการไม่เหมาะกับการนำมาใช้ เช่น เจื่อนไขห้ามเข้าในเขตกำหนดที่นำมาใช้กับรถแท็กซี่เจื่อน เมื่อห้ามเข้าในที่ที่กำหนดไว้ ผู้กระทำความผิดที่สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์สามารถนำรถไปปรับส่งผู้โดยสารที่อื่นได้ ซึ่งอาจทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อมีการละเมิดเจื่อนไขเกิดขึ้น เจ้าพนักงานคุมประพฤติจะทราบถึงการละเมิดเจื่อนไขและต้องจัดทำรายงานต่อศาล แต่ไม่ได้รับความสนใจจากศาลเท่าที่ควร

เจื่อนไขที่กำหนดนั้น ในบางครั้งผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้เป็นผู้ทำละเมิดเอง แต่เกิดจากบุคคลอื่น เช่น เจื่อนไขห้ามขับรถเร็วเกินกว่าที่กำหนด ปรากฏว่า ผู้กระทำความผิดที่สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไปนั่งรถที่บุคคลอื่นเป็นผู้ขับ ทำให้สัญญาณเตือน เป็นต้น

5.2 สภาพหรืออาชีพของผู้กระทำความผิดไม่เหมาะต่อการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ กล่าวคือ ผู้ที่ถูกสั่งใช้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และเกษตรกร โดยเฉพาะอาชีพชาวนา ประมง ซึ่งประสบปัญหาจากการใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างมาก เพราะอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถแช่น้ำได้ ทำให้ผู้กระทำความผิดที่สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ในการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้

5.3 ความรู้สึกของผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ พบว่ามีปัญหาที่คล้ายๆ กัน คือ มีความรู้สึกว่าถูกจ้องมองอยู่ตลอดเวลา รู้สึกสูญเสียความเป็นส่วนตัว มีผลกระทบด้านการใช้ชีวิตๆ โดยผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์รู้สึกว่าเกะกะ ไม่สะดวกสบาย ส่งผลให้ความสัมพันธ์สูญเสียไป ไม่อยากมีความสัมพันธ์ทางเพศจนกว่าจะปลดอุปกรณ์ออก และรู้สึกอับอายเวลาที่ต้องออกไปข้างนอกหรือเมื่อใครถาม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาระบบการควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย สามารถสรุปเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมาย

1.1 ประเภทของคดีที่เหมาะสมต่อการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ สามารถนำมาใช้ได้ทั้งก่อนมีคำพิพากษาหรือในระหว่างพิจารณาคดี และหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว แต่ไม่ควรคำนึงถึงประเภทของคดีหรือเจาะจงในคดีนั้นๆ แต่ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์และความจำเป็นมากกว่า นอกจากนี้ การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้สามารถแบ่งเป็น 3 แนวทางหลัก คือ

1) การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ก่อนมีคำพิพากษาหรือในระหว่างพิจารณาคดี (presentence) กล่าวคือ เป็นการนำมาใช้ในช่วงการให้ประกันตัว แต่ไม่ควรระบุประเภทของคดี ถ้าจะนำมาใช้คู่กับการให้ประกันตัว จะต้องตรวจพฤติการณ์แวดล้อมของตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่หลบหนี เช่น ประวัติการกระทำผิดครั้งก่อน อิทธิพลของผู้ถูกกล่าวหา ลักษณะส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหา (เช่น อายุ โรคประจำตัว) เป็นต้น แต่ถ้าหากเป็นโทษเล็กๆ น้อยๆ และผู้ต้องหาได้รับอนุญาตในการให้ปล่อยชั่วคราวอยู่แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องติดอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เห็นว่าอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเกิดความยับยั้งชั่งใจก่อนหลบหนี และยังสามารถยับยั้งความเสียหายที่จะเกิดแก่สังคมได้อีกด้วย

2) หลังมีคำพิพากษาเพื่อเป็นทางเลือกในการลงโทษ หรือ การใช้แทนการจำคุก (alternatives to imprisonment) ผู้ที่เหมาะสมต่อการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องดูในเรื่องของ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม ลักษณะของการกระทำความผิด และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย

หากนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น สามารถนำมาใช้ได้แต่ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป โดยไม่ต้องไปคำนึงถึงประเภทของคดี แต่ควรคำนึงถึงตัวเด็กและเยาวชนรวมถึงสภาพครอบครัวเป็นสำคัญ เช่น ผู้ปกครองมีเวลาในการดูแลเพื่อช่วยให้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถดำเนินต่อไปได้ เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดเป็นครั้งแรก ทำผิดเพราะพลั้งเผลอ หรือทำผิดติดเป็นนิสัยในคดีเล็กน้อย เด็กที่สติปัญญาดีและกำลังศึกษาอยู่ เป็นต้น ซึ่งหากส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสถานพินิจ จะเป็นการสร้างผลร้ายให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ควบคู่กับการคุมประพฤติแบบเข้มข้น การแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมต่าง ๆ ร่วมด้วย ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

หากนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ไม่ควรกำหนดที่ประเภทของคดีเป็นหลักเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ลักษณะการกระทำความผิด และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ประกอบด้วย หากเป็นคดีความผิดเล็กน้อย เห็นสมควรให้ใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและไม่ให้เกิดการเรียนรู้สิ่งไม่ดีจากเรือนจำ ถ้าหากเป็นคดีที่มีความร้ายแรงถึงแก่ชีวิต ร่างกาย ควรพิจารณาพฤติการณ์และเจตนาเป็นสำคัญ เช่น คดีขับรถชนคนตาย ขับขี่ยานพาหนะในขณะมึนเมา ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ขาดเจตนา หรือการกระทำโดยไม่ตั้งใจให้เกิดเหตุร้ายแรง ถือว่าไม่มีสันดานอาชญากร อาจนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ได้ แต่หากการกระทำนั้นมีเจตนา เช่น มีการวางแผนหรือไตร่ตรองไว้ก่อน ไม่สมควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ส่วนคดีทางเพศที่เป็นที่นิยมใช้กันเป็นอย่างมากในต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ต้องแยกออกเป็น 2 ประเด็น หากเป็นการกระทำความผิดทางเพศที่รุนแรง เช่น ช่มชู้กระทำความผิดโดยผู้เสียหายมิได้เต็มใจ หรือรัมโหม ไม่ควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพราะอาจกระทบต่อความรู้สึก

ของผู้เสียหาย แต่ถ้าเป็นความผิดทางเพศเล็กน้อย เช่น อนาจาร หรือเป็นความสมยอมกรณีเช่นนี้ เห็นควรนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ได้ โดยหากทำอนาจารซ้ำซาก อาจต้องใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ประกอบกับการพบจิตแพทย์ด้วยเพื่อสำรวจสุขภาพจิต หรือนำมาใช้กับคดีที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมมากนัก เช่น คดีหลบลึงภาษี คดีจราจร การค้าขายของละเมิดลิขสิทธิ์ ความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น หรือในกรณีที่บุคคลนั้นมีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เจ็บป่วยเรื้อรัง ชราภาพมากแล้ว หญิงตั้งครรภ์ที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดหรือในระยะให้มนุบุตร เป็นต้น

3) การนำมาใช้ภายหลังการจำคุก (post-prison) ควรนำมาใช้กับผู้ต้องขัง 2 ประเภท คือ ผู้ต้องขังที่มีความจำเป็นต้องออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำและผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำชั่วคราวหรือทัณฑสถานเปิด ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงในการหลบหนีและลดอัตราค่าเลี้ยงของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมได้ซึ่งนำไปสู่การลดงบประมาณได้อีกด้วย

1.2 การกำหนดเงื่อนไขในการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่ควรจัดเป็นโปรแกรมตายตัว แต่ควรจัดให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน โดยจะต้องพิจารณาจากการกระทำผิด จำนวนของเจ้าหน้าที่และผู้ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมกัน เกณฑ์ที่ควรนำมาพิจารณา ได้แก่ ประวัติภูมิหลัง พฤติการณ์แห่งคดี ประวัติการกระทำผิดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด และความรู้ความสามารถพิเศษ และความต้องการของผู้กระทำผิด

ส่วนระยะเวลาที่เหมาะสมในการควบคุมควรใช้เกณฑ์เรื่องความร้ายแรงของการทำความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด และควรให้ผันแปรตามระยะเวลาของการถูกสั่งคุมประพฤติ โดยให้นำหลักการของราชทัณฑ์มาใช้ กล่าวคือ หากผู้ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ประพฤติตัวดี ไม่ละเมิดเงื่อนไข มีการปรับเปลี่ยนนิสัยดีขึ้น ให้ถือว่าเป็นนักโทษชั้นดี สามารถลดระยะเวลาในการควบคุมด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ได้

หากมีการละเมิดเงื่อนไขในการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องลงโทษสถานหนักแต่ไม่ควรขยายระยะเวลาในการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไปเรื่อย ๆ เพราะจะทำให้ไม่หลากหลาย หากเป็นการกระทำผิดครั้งแรกควรใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือน หากเป็นครั้งที่สองควรดูแลผลและความจำเป็นเป็นเรื่องราวไป

2. ด้านการปฏิบัติงาน

2.1 ควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาต่างหากเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ อาจให้เอกชนเข้ามาทำหน้าที่นี้โดยให้กระทรวงยุติธรรมคอยกำกับดูแล และในระหว่างที่ยังไม่มีหน่วยงานเฉพาะ ให้การกำกับดูแลอยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติไปก่อน หลังจากนั้น ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าในช่วงระยะเวลาในการกำกับดูแลที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยหาข้อตกลงว่า ควรให้หน่วยงานใดเป็นผู้กำกับดูแลหรือควรจัดตั้งเป็นหน่วยงานเฉพาะหรือให้เอกชนเข้ามาดูแลภายใต้การกำกับของกระทรวงยุติธรรม

2.2 การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีจำนวนเท่าเดิม แต่ปริมาณงานมากขึ้น หากต้องการให้การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรต้องเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ควบคุมจะต้องผ่านการฝึกฝนด้านนี้โดยเฉพาะเพื่อให้ความพร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีต่างๆ นอกจากนี้ ต้องเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์และมีความซื่อสัตย์

กรณีที่มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย ควรส่งเสริมการใช้อาสาสมัครคุมประพฤติให้มากขึ้น และเสริมแรงด้วยการให้รางวัล ให้ประกาศเกียรติคุณ หรือให้สิทธิพิเศษบางประการแก่ผู้ที่สมัครเข้ามาเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติและปฏิบัติงานได้ดี

การจะทำให้ผู้มีอำนาจสั่งใช้ นำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ให้มากขึ้น องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีอำนาจสั่งใช้เสียก่อน ควรจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยไม่ควรอบรมให้เฉพาะตัวแทนของกลุ่มหรือหน่วยงานนั้นๆ เท่านั้น แต่ควรให้ทุกคนมีสิทธิเข้ารับการอบรม เพราะ

ในบางครั้งติดปัญหาในกรณีที่ตัวแทนที่ถูกส่งเข้าอบรมไม่ถ่ายทอดข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ท่านอื่นทราบ ทำให้การอบรมไม่เป็นผล หรือในกรณีของผู้พิพากษา หากต้องการให้นำมาใช้อย่างแพร่หลาย ต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจ กล่าวคือ กฎหมายที่ออกมารองรับนั้นต้องชัดเจนและมีผลในทางปฏิบัติได้จริง และควรมีกฎหมายมารองรับการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

3. ด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์

3.1 ควรพัฒนาอุปกรณ์ให้ดูทันสมัย ไม่ใหญ่เทอะทะ โดยเมื่อสวมใส่แล้วรู้สึกว่าการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องประดับชิ้นหนึ่ง หรือในอนาคตอาจใช้วิธีการฝังไมโครชิป

3.2 อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สายชาร์ต สายรัด ควรจะทำให้มีความคงทน

3.3 ควรจะใช้วิธีการที่สามารถเปลี่ยนแบตเตอรี่ทดแทนก้อนเดิมทั้งหมดไป กล่าวคือ ให้มีแบตเตอรี่สำรองที่ไม่ต้องเสียบชาร์ตกับข้อเท้า เมื่อแบตเตอรี่หมดให้ถอดแบตเตอรี่อื่นที่หมดแล้วออกและเสียบแบตเตอรี่อื่นใหม่เข้าไปแทน และให้เอาแบตเตอรี่ที่หมดแล้วไปชาร์ตไฟใหม่ ซึ่งจะทำให้ไม่ต้องมีสายชาร์ตติดที่ข้อเท้า

3.4 อุปกรณ์ที่นำมาใช้ควรแช่น้ำได้ในระดับหนึ่ง

3.5 การพัฒนาคุณภาพของแบตเตอรี่ให้มีอายุใช้งานได้นานขึ้น

3.6 ควรให้มีทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการติดไว้ที่ข้อเท้าอย่างเดียว

3.7 ต้องมีแผนรองรับกรณีที่ผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เข้าไปอยู่ในที่อับสัญญาณ หรือเกิดความผิดพลาดด้านการส่งสัญญาณ

3.8 ควรมีการเชื่อมต่อบริบบนสัญญาณกับหน่วยงานอื่นด้วย โดยเฉพาะสถานีตำรวจ นอกจากสัญญาณจะแจ้งเตือนไปที่ศูนย์ควบคุมของกรมคุมประพฤติแล้ว ควรให้มีการแจ้งเตือนไปยังสถานีตำรวจด้วย เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติการกักขังในการป้องกันปราบปรามได้ดีกว่าเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

4. ด้านค่าใช้จ่าย

ในการเสียค่าใช้จ่ายนั้น ควรแบ่งผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับการสวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่มีฐานะยากจน ควรให้รัฐเข้ามาดูแลออกค่าใช้จ่ายให้เหมือนกับการดำเนินคดีอนาถา หรือใช้บริการของกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้

4.2 ผู้สวมใส่อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ที่พอมีฐานะ ควรจะเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเอง

ปัจจุบันรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย หากต่อไปในอนาคตรัฐไม่สามารถแบกรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นได้เมื่อมีการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากขึ้น และมีความจำเป็นต้องเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้สวมใส่อุปกรณ์ รัฐจะต้องมีแผนรองรับกรณีที่ผู้สวมใส่อุปกรณ์ที่มีฐานะยากจน โดยอาจแบ่งภาษีมาใช้จ่ายในส่วนนี้ หรือหากการนำภาษีมาใช้ไม่สามารถนำมาช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุม อาจต้องมีมาตรการอื่นมารองรับแทนการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ เช่น กำหนดเวลาในการทำงานรับใช้สังคม เวลาที่ใช้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตราโทษ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะของการศึกษา ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ตัวจำกัดเวลา หรือสถานที่เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนอีกด้วย อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์จึงต้องมีความละเอียด ประณีต ใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับคำพิพากษาและคาดหวังว่าอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องเข้าใจว่า อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มีใช้เทคโนโลยีที่ถูกนำมาเสริมหรือเพิ่มเติม แต่ต้องเข้าใจว่าอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ต้องทำให้มีมาตรฐานเช่นกัน

วัตถุประสงค์ในการใช้ต้องมีความชัดเจน และต้องสัมพันธ์กับชนิดของคดีหรือระดับความ
เสี่ยง

1.3 คำพิพากษาให้มีการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ จะต้อง
จัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำผิดแต่ละคน มิใช่จัดเป็นชุดๆ

1.4 รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นที่
รู้จักอย่างกว้างขวาง เป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ ทำให้ผู้บังคับใช้ เช่น พนักงานอัยการ
หรือผู้พิพากษา เห็นประโยชน์จากการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์แทนการจำคุก

1.5 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องยึดมั่นในความคิดที่ว่า การใช้อุปกรณ์
ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์แต่เพียงลำพังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือความพึงพอใจ แต่ต้อง
ใช้ควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ ด้วย เช่น การเข้าโปรแกรมบำบัด การตรวจเยี่ยม การตรวจ
สารเสพติด

1.6 รัฐควรจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์
เปิดพื้นที่สาธารณะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ เพื่อค้นหาแนว
ปฏิบัติที่ดีร่วมกัน

1.7 รัฐควรตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลแยกต่างหากออกไป เพื่อ
คอยทำหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

1.8 รัฐควรจัดทำหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับการใช้อุปกรณ์
ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ เพราะรูปแบบของอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต
จะเป็นการควบคุมพฤติกรรม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีจริยธรรมพร้อมทั้งมีกฎหมาย
รองรับ

1.9 หากต่อไปในอนาคต รัฐไม่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการเข้า
โปรแกรมการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์อีกต่อไป รัฐควรให้ความ
สนใจเป็นพิเศษกับครอบครัวหรือผู้สวมใส่อุปกรณ์ที่มีฐานะยากจนซึ่งไม่สามารถจ่าย
ค่าใช้จ่ายต่างๆ อันเกิดจากการเข้าโปรแกรมควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัว
อิเล็กทรอนิกส์ได้ ควรจัดหางบทุนให้สำหรับบุคคลเหล่านี้ ถ้าเงินภาษีของรัฐไม่สามารถ

นำมาใช้ได้อย่างครอบคลุม รัฐควรมีแผนอย่างอื่นรองรับ เช่น ให้ผู้กระทำผิดทำงานรับใช้สังคมแทนการใช้วิธีควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์

1.10 การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ผู้บริหารไม่ควรกำหนดเจาะจงให้ผู้ปฏิบัติต้องใช้ในแต่ละคดีเป็นจำนวนเท่าไรเท่าไร เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีประเภทของคดีที่แตกต่างกัน รวมไปถึงอัตราการกระทำผิดย่อมแตกต่างกันด้วย จึงควรมอบหมายเป็นนโยบายให้ส่งเสริมการนำมาใช้ และให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้รับนโยบายในพื้นที่นั้นๆ เป็นผู้จัดทำแผนเองเพื่อให้การใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

1.11 หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรประสานงานกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะกรมคุมประพฤติและสำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกัน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากที่สุด และยังเป็นหน่วยงานที่จะสามารถพัฒนาการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1 ควรมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และต้องให้ความรู้แก่ผู้กระทำผิดที่ใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ถึงวิธีการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง เช่น ถ้าอุปกรณ์ชำรุด แบตเตอรี่กำลังอ่อน ผู้สวมใส่ควรรีบแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างใช้โปรแกรม เพราะโปรแกรมจะบันทึกการละเมิดเงื่อนไขไว้ อาจนำไปสู่การจับกุมหรือมีประวัติที่ไม่ดี จนกระทั่งนำไปสู่การยกเลิกการใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ได้

2.2 การใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์เป็นการลงโทษระดับกลางประเภทหนึ่งที่เป็นการควบคุมผสมผสานกับการแก้ไขฟื้นฟู แต่ยังมีติดปัญหาบางประการ โดยเฉพาะปัญหาด้านเทคนิค จึงควรมีการพัฒนาอุปกรณ์ประเภทอื่นๆ ที่จัดเป็นการลงโทษระดับกลางใช้ควบคู่กับอุปกรณ์ดังกล่าว เช่น การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับทางชีวมิติ (biometric) ด้วยระบบกราฟแสดงลักษณะเสียงพูดของมนุษย์ วิธีการสแกนตรวจทางโทรศัพท์ในเวลาห้ามออกนอกบ้านยามวิกาลโดยอัตโนมัติ เป็นต้น

2.3 สร้างความเข้าใจกับสื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องการควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ ใช้สื่อในทางสร้างสรรค์ ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่สวมใส่อุปกรณ์ และเต็มใจที่จะช่วยเหลือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้สวมใส่อุปกรณ์ให้กลับเป็นคนดีและยินดีต้อนรับเข้าสู่สังคม

2.4 ควรมีการทดสอบระบบเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรโดยการจัดการอบรม เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5 ในการพัฒนาอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สวมใส่และความปลอดภัยของชุมชนควบคู่ไปกับการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

2.6 เมื่อมีการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้กับผู้กระทำผิดควรมีการประเมินผลก่อนใช้ ขณะใช้ และหลังจากใช้แล้ว เพื่อให้ทราบว่าการนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้นั้นให้ผลลัพธ์อย่างไรต่อตัวผู้ถูกควบคุม และคนในชุมชนหรือสังคมได้รับประโยชน์จากการนำระบบการควบคุมตัวผู้กระทำผิดด้วยอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่

ปัจจุบัน การนำอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดในประเทศไทยจัดว่าเป็นพัฒนาการของการลงโทษอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาในการนำมาใช้หลายประการ เช่น ปัญหาด้านกฎหมาย การบังคับใช้ เจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่า ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปเพื่อให้การนำมาใช้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และสามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องนำไปคุมขังในเรือนจำ อีกทั้งช่วยรัฐประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขัง อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์จึงจัดว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์แต่ต้องได้รับการพัฒนา สร้างความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ทราบว่าอุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์มิใช่เป็นเพียงแค่อุปกรณ์เสริมที่ช่วยควบคุมเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อีกด้วยหากนำมาใช้ประกอบกับโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (ม.ป.ป.). การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิดในประเทศไทย ค้นเมื่อ เมษายน 4, 2558, จาก <http://www.moj.go.th>
- ซีต้า ธนวิติวงศ์. (2553). การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. ปริญญา นิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (ม.ป.ป.). ทฤษฎีการลงโทษ. ค้นเมื่อ เมษายน 4, 2558, จาก http://www.stou.ac.th/School/S1w/upload/41716_6.pdf
- นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). วัตถุประสงค์ในการลงโทษ. ค้นเมื่อ เมษายน 4, 2558, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/454719>
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมณี. (2550). รายงานวิจัยเรื่อง โครงการติดตาม ประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด. สำนักงานกิจการยุติธรรมกระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 133.
- Black, M and Smith, G.R. (n.d.). Electronic monitoring in the criminal justice system (Online), Retrieved April 10, 2015, from <http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/tandi/241-260/tandi254.html>
- Bottos, S. (n.d.). “An Overview of Electronic Monitoring in Corrections: The Issues and Implications,” Correction Service Canada, April 2007. (Online), Retrieved April 10, 2015, from <http://www.csc-scc.gc.ca/research/r182-eng.shtml>
- Pinto, S and Nellis, M. (n.d.). Survey of Electronic Monitoring in Europe (Online), Retrieved October 10, 2015, from <http://bjc.oxfordjournals.org>

- Roman, K. J and others. (2012). The Costs and Benefits of Electronic Monitoring for Washington, DC. (Online), Retrieved April 10, 2015, from www.dccrimepolicy.org/images/DCPI-EM-Final_1.pdf
- UNODC. (2013). The use of electronic monitoring bracelets as an alternative measure to imprisonment in Panama. (Online), Retrieved April 10, 2015, from www.unodc.org